

NUORTEN RIKOSMYÖNTEISYYS

Kvantitatiivinen tutkimus nuorten rikosmyönteisyydestä ja
siihen vaikuttavista taustatekijöistä

Fanny Virtanen

Kandidaatintutkielma

Yhteiskuntapolitiikka

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Tiivistelmä

Nuorten rikosmyönteisyys - kvantitatiivinen tutkimus nuorten rikosmyönteisyydestä ja siihen vaikuttavista taustatekijöistä

Fanny Virtanen

Yhteiskuntapolitiikka

Kandidaatintutkielma

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Ohjaaja: Matti Laukkarinen

Syksy 2023

Sivumäärä: 27

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastellaan suomalaisten nuorten rikosmyönteisyyttä. Huoli nuorten rikosmyönteisyydestä on ollut mediassa esillä erityisesti parin viime vuoden aikana jengirikollisuuteen liittyen. Tutkin kvantitatiivisten yhteyksiä havainnoivan ja kuvailevan tason metodein, kuinka rikosmyönteisiä suomalaiset nuoret ovat ja mitkä taustatekijät vaikuttavat rikosmyönteisyyteen. Tämän kvantitatiivisen tutkimuksen avulla on mahdollista saada tietoa rikosmyönteisyyden yleisyydestä suomalaisten nuorten keskuudessa ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Pohjustan tutkimuksen rikosmyönteisten asenteiden oppimiseen kriminologisen oppimisteorian kautta ja nuorisirikollisuuteen ilmiönä.

Tutkimuskysymysten selvittämiseksi analyysimenetelmänä käytettiin ristiintaulukointia ja kii-toiseen riippumattomuustestiä. Aineistona käytettiin vuoden 2020 Nuorisirikollisuuskyselyä, jossa olleista nuorten suhtautumista nuorten tekemiin rikoksiin mittaavista kysymyksistä rakennettiin selitettäväksi muuttujaksi rikosmyönteisyys. Selittäviksi muuttujiksi valittiin sukupuoli, maahanmuuttotausta, taloudellinen tilanne ja samaistuminen suomalaisiin.

Tutkimustulosten mukaan sukupuolella ja suomalaisiin samaistumisella havaittiin olevan vaikutusta nuorten rikosmyönteisyyteen, kun taas taloudellisella tilanteella ja maahanmuuttotaustalla ei havaittu vaikutusta rikosmyönteisyyteen. Tulosten mukaan pojat ovat rikosmyönteisempiä kuin tytöt ja suomalaisiin vain vähän tai ei lainkaan samaistuvat ovat rikosmyönteisempiä kuin suomalaisiin paljon samaistuvat. Tutkimustulokset ovat osittain linjassa aikaisemman tutkimuksen kanssa, mutta taloudellisen tilanteen ja maahanmuuttotaustan vaikuttamattomuus rikosmyönteisyyteen oli osittain yllättävää. Muuttujien yleistettävyyteen liittyvistä rajoitteista huolimatta tulokset antavat mielenkiintoista tietoa suomalaisten nuorten asenteista nuorten tekemiä rikoksia kohtaan.

Avainsanat: nuorten rikosmyönteisyys, nuorisirikollisuus, kvantitatiivinen tutkimus

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	3
2.1	Kriminologinen oppimisteoria rikosmyönteisistä asenteista	3
2.1.1	Mitä ovat rikosmyönteiset asenteet?	3
2.1.2	Mistä rikosmyönteisiä asenteita opitaan?	6
2.2	Nuorisorikollisuus	8
2.2.1	Nuorisorikollisuuden piirteitä.....	8
2.2.2	Nuorisorikollisuuden kehitys.....	11
3	AINEISTO JA METODOLOGIA	13
3.1	Analyysimenetelmänä ristiintaulukointi.....	13
3.2	Aineisto.....	14
3.3	Muuttujat.....	16
3.3.1	Selitettävä muuttuja	16
3.3.2	Selittävät muuttujat.....	17
4	TULOKSET	20
5	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	24
	LÄHTEET	28

1 JOHDANTO

Huoli nuorten jengiytymisestä ja lisääntyneistä väkivaltarikoksista ovat puhututtaneet suomalaisessa mediassa, kun naapurimaassa Ruotsissa on uutisoitu jengitilanteen karanteen käsistä. Ruotsissa mitä todennäköisimmin jengirikollisuuteen liittyviin väkivaltaisuuksiin oli pelkästään vuoden 2023 syyskuussa kuollut 11 ihmistä ammuskeluissa ja yksi henkilö räjähdyksessä. Syyskuun lopulla koko vuonna oli ollut yli 260 ammuskelua ja 120 räjähdystä. (Kuronen & Helin, 2023.) Luvut ovat karuja ja kertovat Ruotsissa vuosia kyteneestä jengirikollisuusongelmasta, johon ei olla pystytty puuttumaan. Mediassa pelätään saman ongelman rantautuvan myös Suomeen ja Suomen joutuvan ”Ruotsin tielle”(esim. Auvinen, 2023; Jokinen, 2022; Lakka, 2023). Viitteitä Suomessa lisääntyvästä jengirikollisuudesta (Raita-aho, 2023) ja Ruotsin jengien toiminnan levittämisestä Suomeen on jo (Pelli & Jäärni, 2023). Lisäksi jengejä syytetään rikollisen elämäntavan ihannoinnista, mikä liitetään gangsta rap -musiikkiin ja roadman -kulttuuriin.

Esimerkiksi Suomessa on uutisoitu, että poliisien mukaan nuorten rikollisen elämäntavan ihannointi näkyy kaduilla, eivätkä nuoret osaa nähdä rikosten kurjia puolia (Silfsten & Peltomäki, 2023). Myös Ruotsissa on huomattu nuorten haluavan aktiivisesti olla osa rikollista elämäntapaa ja jengikulttuuria. Rikollisen elämäntavan ihannoinnin uskotaan liittyvän gangsta rap -kulttuuriin, jonka sanotaan vallanneen Ruotsalaisen nuorisokulttuurin viime vuosien aikana. (Kuronen, 2023b.) Gangsta rap-pia kuvaillaan menestymistä, väkivaltaa ja rikollisuutta ihannoivana ja romantisoivana musiikin alakulttuurina (Mankkinen, 2021; Puukka & Nelskylä, 2023).

Myös roadman-kulttuurista on puhuttu Suomessa useaan otteeseen jengirikollisuuden yhteydessä uutisoitaessa (esim. Ahjopalo, 2021; Paastela, 2022; Pietiläinen, 2022). Arkikielessä roadman-kulttuurilla tarkoitetaan Isosta-Britanniasta lähtöisin olevaa katujen rikollisuutta ihannoivaa elämää ja pukeutumistyyliä (Welling, 2023). Pukeutumistyyli on yleistynyt viime vuosien aikana myös Suomen katukuvassa erityisesti nuorten keskuudessa ja siihen kuuluvat kalliit merkkivaatteet (emt.), joiden

lisääntyneistä ryöstöistä on uutisoitu myös jengi- ja nuorisorikollisuuteen liittyen (esim. Bäckgren, 2023).

Edellä mainittujen lisäksi populaarikulttuurin merkitystä rikollisuuden innoittajana on tuotu esiin esimerkiksi brittiläiseen Top Boy -tv-sarjaan (2011) viitaten. Top Boy -sarjan väitetään innoittaneen nuoria rikollisuuteen ja sitä kuvaillaan opettavaisena tv-sarjana, josta otetaan mallia ja vaikutteita pukeutumiseen, puhetyyliin ja rikollisiin asenteisiin ja tekoihin (ks. esim. Auer & Lehmusvirta, 2022; MolyBros, 2023; Yle Mix, 2023). Populaarikulttuurin vaikutus nuorten asenteisiin rikollisuutta kohtaan kuulostaa huolestuttavalta ja pelkkiä uutisia lukiessa Suomen nuorisosta voi saada hyvin synkän kuvan. Mutta ovatko suomalaiset nuoret todella niin rikosmyönteisiä, kuin media antaa ymmärtää? Ja ovatko kaikki nuoret yhtä rikosmyönteisiä vai vaikuttavatko tietyt taustatekijät rikosmyönteisyyteen?

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastelen suomalaisten nuorten rikosmyönteisyyttä. Tutkin, kuinka rikosmyönteisiä suomalaiset nuoret ovat ja mitkä taustatekijät vaikuttavat rikosmyönteisyyteen. Aineistona käytän vuoden 2020 Nuorisorikollisuuskyseilyä ja analyysimenetelmänä ristiintaulukointia sekä khii-toiseen riippumattomuustestiä. Pohjustan ensin tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä rikosmyönteisten asenteiden oppimiseen kriminologisen oppimisteorian kautta ja tarkastelen nuorisorikollisuutta ilmiönä, minkä jälkeen avaan tarkemmin tutkimusasetelmaa. Viimeisenä esittelen tutkimuksen tulokset ja päätän tutkielman pohdintaan ja johtopäätöksiin.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Kriminologinen oppimisteoria rikosmyönteisistä asenteista

2.1.1 Mitä ovat rikosmyönteiset asenteet?

Edwin H. Sutherlandin kriminologisen oppimisteorian (1947) mukaan rikosten tekemisen tekniikoita ja rikosmyönteisiä asenteita opitaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, useimmiten ystäväpiirissä. Rikosmyönteiset asenteet voidaan jakaa neljään tyyppiin: moraalitunteita kiihdyttäviin asenteisiin, rikollisiin samaistumiseen, kontrollin vastaisiin asenteisiin ja neutralisaatioihin (Kivivuori ym., 2018, s. 175–178). Sutherlandin oppimisteorian pohjalta Gresham Sykesin ja David Matzan kehittämän neutralisaatioteorian (1957) mukaan rikoksia ja normien vastaisia toimia selittellään neutralisaatioilla. Neutralisaatiot eivät ole vain jälkikäteisiä selittelytapoja rikoksille, vaan ne aiheuttavat rikollisuutta, sillä yksilön alttius turvautua neutralisaatioihin on rikollisuutta selittävä tekijä (Kivivuori, 2006b). Rikosmyönteiset asenteet siis vaikuttavat yksilön alttiuteen tehdä rikoksia.

Neutralisaatioteorian lähtökohtana oli mielenkiintoinen havainto siitä, että monet rikoksenteijät pitävät rikosten tekemistä tuomittavana, mutta osaavat perustella itselleen, miksi rikoksen tekeminen on hyväksyttävää tai ymmärrettävää. Neutralisaatioiden avulla siis lievennetään rikollisen tai normien vastaisen teon tuomittavuutta. (Kivivuori, 2006b.) Neutralisaatioita käytetään kaikenlaisessa rikollisuudessa (Kivivuori ym., 2018, s. 178), mutta nuorisorikollisuudessa on havaittavissa myös nuorille ominaisia neutralisaatioita. Sykesin ja Matzan (1957) kehittämät viisi klassista neutralisaatiota ovat vastuun kieltä, vahingon kieltä, uhrin kieltä, tuomitsijoiden tuomitsemisen sekä vetoaminen korkeampiin periaatteisiin.

Vastuun kiellossa oma syyllisyys tekoon kielletään, vaikka tapahtuma tunnustetaankin. Esimerkiksi Emmi Latun väitöskirjassa (2016) väkivaltaiset naiset selittivät väkivaltaisuuttaan alkoholilla, persoonallisuushäiriöillä, temperamentilla ja lyhyellä pinnalla. Näitä ei kuitenkaan välttämättä käytetty oikeuttamaan väkivaltaa, vaan esimerkiksi alkoholin vaikutuksen alainen väkivaltainen minä erotettiin selvästi selvinpäin olevasta ”oikeasta” minästä. Oma käyttäytyminen ei siis ollut omassa hallinnassa. Tämän tyyppinen itsensä toiseuttaminen ja vastuun ulkoistaminen voivat auttaa ymmärtämään omaa käytöstä, vaikka myönnettäisiinkin teosta koitunut harmi. Samanlaista vastuun kieltä on huomattu myös talousrikollisuudessa, jossa on käytetty ns. itsepetosta tekojen neutralisaatiotekniikkana ja vääristelty faktoja huijaamalla sekä itseään, että muita vältelläkseen vastuuta rikoksesta (McGrath, 2021).

Myöskään *Vahingon kiellossa* ei kielletä, etteikö tekoa olisi tapahtunut, mutta väitetään ettei vahinkoa tullut. Esimerkiksi Isossa-Britanniassa tehdyssä tutkimuksessa runsaasti alkoholia käyttävät korkeakouluopiskelijat tyypillisesti vähättelivät juomisestaan koituvaa haittaa vetoamalla heidän nuoruuteensa ja terveyteensä sekä vielä hyvin toimivaan maksaan (Piacentini ym., 2012).

Uhrin kiellossa uhri puolestaan kuvataan moraalittomaksi ja ansaitsevan uhriksi joutumisen, mikä liudentaa oman teon tuomittavuutta. Klassinen esimerkki uhrin kiellosta on raiskauksen uhrin vähäpukesiin vaatteisiin vetoaminen (Kivivuori ym., 2018, s. 178). Myös laittomassa verkkolataamisessa uhrin kiello on yleistä, sillä tekijät syyttävät usein esimerkiksi monikansallisten levy-yhtiöiden ahneasti hyväksikäyttävän asiakkaitaan musiikkikappaleiden perusteettoman korkeilla hinnoilla, vaikka menestyvät muutenkin hyvin (Harris & Dumas, 2009).

Toisaalta sama argumentti levy-yhtiöiden ahneudesta (emt.) voidaan nähdä myös *tuomitsijoiden tuomitsemisena*, eli muiden toiminnan paljastamisena yhtä kyseenalaiseksi kuin oma toiminta ja samalla oman toiminnan normalisoimisena. Tuomitsijoiden

tuomitsemista on myös se, kun laittomasti mäyriä teurastaneet maanviljelijät syyttivät luonnonsuojelijoita mäyrien räjähdysmäisestä kasvusta, mikä oli pakottanut maanviljelijät niiden teurastamiseen. Maanviljelijät väittivät, että mikäli luonnonsuojelijat todella välittäisivät eläinten hyvinvoinnista, he ymmärtäisivät mäyrien teurastuksen itse asiassa parantavan mäyrien hyvinvointia. (Enticott, 2011.) Näin mäyriä teurastavat maanviljelijät tuomitsivat heidän teurastamistaan tuomitsevat luonnonsuojelijat ja oikeuttivat tekonsa oikeana ratkaisuna.

Vetoamalla korkeampiin periaatteisiin perustellaan esimerkiksi uskonnollinen tai poliittinen väkivalta, mikä on yleistä terrorismissa. Myös talousrikoksia perustellaan korkeampiin periaatteisiin vedoten. Esimerkiksi kyseenalaista ”vastuullista kapitalismia” ja voittoa maksimoivaa liiketoimintaa on perusteltu vetoamalla toimintaansa liittyviin yhteiskunnallisiin hyötyihin toimimallaan alueella, kuten vaurauden luomiseen ja demokratian edistämiseen (Schoultz & Flyghed, 2016).

Sykesin ja Matzan viiden klassisen neutralisaation lisäksi teoriaan on myöhemmin lisätty muun muassa vetoaminen teon yleisyyteen ja toimimiseen pakon edessä. Esimerkiksi laittoman verkkolataamisen vääryyttä on helppo vähätellä sen yleisyydellä (Harris & Dumas, 2009) ja laittomasti mäyriä teurastaneet maanviljelijät ovat vedonneet tekojensa luonnollisuuteen ja välttämättömyyteen pystyäkseen harjoittamaan elinkeinoaan (Enticott, 2011).

Edellä mainittujen esimerkkien lisäksi nuorten on huomattu kieltävän vastuutaan rikoksistaan ja normien vastaisesta toiminnasta moderniin kulttuuriin vedoten. Moderniin ymmärrysretoriikkaan lukeutuu esimerkiksi se, että nuorisoriikollisuus nähdään olevan normaalia murrosikään liittyvää luovaa toimintaa ja aikuisten asettamien normien rikkominen kehittävän persoonallisuutta. Niin sanotusti itsensä toteuttaminen nähdään siis tärkeämpänä kuin sääntöjen noudattaminen. Eräs tyypillinen neutralisaatio on myös nuorten pahaan oloon vetoaminen. Koska nuorten ongelmat

pakottavat heidät tekemään tekoja, joita ei muuten tekisi, voidaan lakia rikkova nuori nähdä viestittävän pahaa oloaan tai huutavan apua aikuisilta. (Kivivuori, 2006b.)

Neutralisaatioiden lisäksi rikosmyönteisiä asenteita ovat moraalitunteisiin liittyvät asenteet, rikollisiin samaistuminen sekä kontrollinvastaiset asenteet. *Moraalitunteita kiihdyttävät asenteet* puoltavat kostamista ja loukkausten maksamista ”samalla mitalla” takaisin, mistä hyvä esimerkki on kostoasenteet. (Kivivuori ym., 2018, s. 175–178.) Koston onkin havaittu olevan yleinen nuorten rikosten ja väkivallan motiivi (Kivivuori ym., 2016) ja kostomotiivin lisäävän fyysisen väkivallan todennäköisyyttä nuorilla (Mielityinen ym., 2022). *Rikollisiin samaistuminen* liittyy erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden ryhmiin ja jengeihin, joissa yksilöt samastuvat vahvasti ryhmän muihin jäseniin ja kokeneempiin esikuviin, jotka voivat toimia ns. mentoreina ja opettaa rikosten tekniikoita nuoremmille (Morselli ym., 2006). Samalla opitaan rikollisuudelle myönteisiä asenteita. *Kontrollin ja normien vastaisilla asenteilla* suhtaudutaan muun muassa poliisiin, viranomaisiin ja muihin kontrollitahoihin kielteisesti, mikä on yleistä esimerkiksi rikollisessa alamaailmassa (Kivivuori ym., 2018, s. 177).

2.1.2 Mistä rikosmyönteisiä asenteita opitaan?

Kriminologisen oppimisteorian mukaan rikosmyönteisiä asenteita opitaan ensisijaisesti lähimmässä viiteryhmässä kuten ystäviltä, mutta myös mediasta on mahdollista oppia rikosmyönteisiä asenteita (Kivivuori, 2006b). Erityisesti nuoruudessa ystävien merkitys korostuu, kun vanhempien kanssa viettämä aika vähenee (Salmi, 2006). Paljon yhdessä aikaa viettävät nuoret alkavat helposti muistuttaa toisiaan käytökseltään ja mielipiteiltään (emt.), ja rikoksia tekevät ystävät ovatkin yksi vahvimista rikollisuuden riskitekijöistä (Andrews & Bonta, 2010, s. 225–245).

Rikoksia tekevät ystävät ovat vahva rikollisuuden riskitekijä, koska rikosaktiiviset ystävät ja ryhmä palkitsevat normien vastaista käyttäytymistä kannustamalla tai arvostamalla rikosaktiivisuutta. Ryhmissä käynnistyy rikosten tekniikoiden ja rikosmyönteisten asenteiden oppimismekanismejä, jotka altistavat yksilöä rikollisuudelle. (Kivivuori ym., 2018, s. 178–179.) Esimerkiksi nuorilla rikollisessa kaveripiirissä ajatus rikosten tekemisestä arkipäiväistyy ja alkaa tuntumaan mahdolliselta ja jopa houkuttelevalta, vaikkei olisikaan itse tehnyt aiemmin rikoksia (Salmi, 2006).

Rikosaktiivisten ihmisten ja ryhmien seuraan sekä samanaikaisesti hakeudutaan että ajaudutaan. Kuten muutkin ihmiset, myös rikosaktiiviset hakeutuvat aktiivisesti kaltaistensa seuraan. Lisäksi rikosaktiiviset, impulsiiviset ja päihdehakuiset ihmiset torjutaan muiden ihmisten luota, jolloin he jäävät toistensa seuraan, vaikka eivät sitä haluaisikaan. Yhdistyessään yksilöalttius ja ryhmässä oppiminen tuottavat enemmän rikollisuutta kuin kumpikaan erikseen. (Kivivuori ym., 2018, s. 178–179.) Esimerkiksi rikollisiin jengeihin päätyvät ja hakeutuvat rikosalttiit nuoret, jotka tekevät keskimääräistä enemmän rikoksia ja jengi tekee heistä entistä rikollisempia (Andrews & Bonta, 2010, s. 225–245; Gordon ym., 2004). Jengeissä opitaan kaikentyypisiä rikosmyönteisiä asenteita: neutralisaatioita, rikollisiin samaistumista sekä normienvastaisia ajattelutapoja. (Kivivuori ym., 2018, s. 178–179.)

Toisten ihmisten lisäksi rikosmyönteisiä asenteita voi oppia myös medioista (Kivivuori ym., 2018, s. 179). Nykyään on esimerkiksi helppo liittyä internetissä vihayhteisöön, jossa toimii samanlainen oppimisprosessi kuin vertaisryhmissä tai jengeissä. Internetin ryhmissä rikosten tekijät voivat saada rikollisesta toiminnastaan myönteistä palautetta ja sitä vierestä seuraamalla ulkopuoliset käyttäjät voivat sijaisoppia myönteisiä asenteita ja saattavat tuntea houkutusta tekokynnyksen ylittämiseen. (Oksanen ym., 2014.) Internetin ryhmien lisäksi viihdeteollisuudessa on laajasti rikollisuutta ihailevia perinteitä, joista voi oppia rikosmyönteisiä asenteita. Esimerkiksi elokuvissa

rikollisia saatetaan esittää ihailtavasti myönteisessä valossa, varsinkin jos heidän motiivinsa ovat altruistisia tai kostamiseen liittyviä. Lisäksi rikosten saama laaja huomio uutisoinnissa, niin positiivinen kuin negatiivinenkin, saattaa toimia joillekin rikosten-tekijöille ns. palkintona. (Kivivuori ym., 2018, s. 21.)

2.2 Nuorisoriikollisuus

2.2.1 Nuorisoriikollisuuden piirteitä

Yksi kriminologian vahvimista ja toistetuimmista havainnoista on iän ja rikoskäyttäytymisen vahva yhteys (Kivivuori ym., 2018, s. 114), sillä perinteinen rikoskäyttäytyminen painottuu nuoruuteen ja teini-ikään (Kaakinen & Näsi, 2021a). Nuoruus on rikosaktiivisinta aikaa elämässä (Kivivuori, 2002a) ja suurimmalla osalla ihmisistä rikoskäyttäytyminen rajoittuu vain nuoruusvuosiin (Kaakinen & Näsi, 2021a). Lisäksi nuorten tekemät rikokset erottuvat aikuisten tekemästä rikollisuudesta ominaispiirteillään.

Nuoruudella tarkoitetaan yleisesti lapsuuden ja aikuisuuden välistä aikaa, mutta tarkkoja ikävuosia nuoruuden määrittelyyn ei ole vakiintunut. Esimerkiksi Suomessa rikosoikeudellinen vastuukäraja on 15-vuotta ja sitä nuoremmat jäävät rankaisematta (Rikoslaki 19.12.1889/39). Toisaalta rikoslain mukaan nuoreksi rikosentekijäksi luetaan tekohetkellä 15–20-vuotiaat, mikä otetaan huomioon rikoksen seurauksien arvioinnissa (Rikoslaki 24.6.2010/633). Nuoruus voidaan joka tapauksessa nähdä epävaakaana aikuistumisen kehitysvaiheena, johon kapinointi, normien vastainen käyttäytyminen ja jopa rikosten tekeminen kuuluvat (Honkatukia & Kivivuori, 2006). Nuoruudessa rikoskäyttäytyminen onkin niin yleistä, että sitä voidaan pitää ennemminkin normina kuin poikkeavan käyttäytymisenä (Salmi, 2006).

Rikoskäyttäytyminen ja normien rikkominen ovat siis yleistä nuoruudessa ja ikäryhmän kokoon suhteutettuna alle 21-vuotiaat tekevät Suomessa eniten rikoksia muihin ikäryhmiin verrattuna (Kaakinen & Näsi, 2021a). Tyypillisimmät nuorten tekemät rikokset ovat perinteisiä omaisuus- ja väkivaltarikoksia, kuten varkauksia ja pahoinpitelyjä. Nuorten tekemien rikosten uhrit ovat useimmiten myös nuoria. (Kivivuori, 2006a.) Kaikki rikokset eivät kuitenkaan tule viranomaistilastoihin ja esimerkiksi vuoden 2020 Nuorisoriikollisuuskyselyssä yleisimmät vuoden aikana tehdyt lainvastaiset teot olivat alkoholin humalajuominen ja laitton verkkolataaminen (Kaakinen & Näsi, 2021b). Alkoholirikoksia ja -rikkomuksia tekevätkin kaikista rikoksista epäillyistä eniten alle 18-vuotiaat (Kivivuori ym., 2018, s. 115). Humalajuomisen ja laittoman verkkolataamisen lisäksi vuoden 2020 Nuorisoriikollisuuskyselyssä yleisin kielletty teko oli luvaton poissaolo koulusta (Kaakinen & Näsi, 2021b).

Nuorten rikoskäyttäytymisessä on tiettyjä tyypillisiä piirteitä, jotka erottavat nuorten tekemät rikokset aikuisten tekemistä rikoksista. Sen lisäksi, että nuoret ovat erityisen rikosaktiivisia (Kaakinen & Näsi, 2021a), ovat nuorten rikokset yleensä suunnittelemattomia (Kaakinen & Näsi, 2021c) ja niihin liittyy ryhmänä toimiminen (Salmi, 2006). Nuoret tekevätkin yleensä rikoksia toistensa, esimerkiksi ystävien seurassa, ja yksin tehdyt rikokset ovat huomattavasti harvinaisempia ja poikkeuksellisempia. Myös motiivit ovat usein sosiaalisia. (Salmi, 2006.) Esimerkiksi näyttämisen halu (emt.) ja rikosten tekeminen ihailua ja suosiota saavuttaakseen ovat yleistä nuorten keskuudessa (Kivivuori ym., 2018, s. 250). Nuoret helposti kerskailevat ja liioittelevat rikoksiaan, koska rohkeita normien rikkojia ihailaan ja kannustetaan. Juuri tästä syystä ”pahat pojat” ovat murrosiässä suosittuja poikaystäviä, koska rikosaktiivisen nuoren seksuaalinen suosio liitetään rikosten tekemiseen. Tämä saa edelleen muut sivusta ihailevat nuoret uskomaan rikosten kannattavuuteen. (emt.)

Vaikka miesten ja naisten rikoskäyttäytyminen ovatkin samankaltaisimmillaan teini-iässä (Moffitt ym., 2001), on sukupuolten välillä eroa rikoskäyttäytymisessä ja uhrikokemuksissa myös nuorten keskuudessa. Esimerkiksi vuoden 2020 Nuorisoriikollisuuskyselyssä rikoskäyttäytyminen ja erityisesti väkivalta oli yleisempää poikien kuin tyttöjen keskuudessa. Myös uhririkokemuksista monet, ja etenkin juuri väkivallan kokeminen, oli yleisempää poikien keskuudessa. Tyttöjen kohdalla puolestaan uhririkokemukset kiusaamisessa, seksuaalisessa väkivallassa ja kuritusväkivallassa olivat yleisempiä kuin pojilla. (Kaakinen & Näsi, 2021b.)

Sukupuolten erojen lisäksi myös maahanmuuttotaustaisilla nuorilla on eroa rikoskäyttäytymisessä, verrattuna kantasuomalaisiin nuoriin. Nuorisoriikollisuuskyselyiden mukaan maahanmuuttajataustaiset nuoret syyllistyvät keskimäärin useammin rikoksiin kuin kantaväestön nuoret (Salmi ym., 2015), vaikka tutkimusten mukaan he ovat kantaväeristöä taipuvaisempia salaamaan omia rikoksiaan kyselyissä (Laajasalo ym., 2016). Maahanmuuttajanuorten korkeamman rikostason on todettu johtuvan ainakin osittain vapaa-ajan rutiinitoiminnoista ja perheiden heikosta sosiaalisesta kontrollista (Salmi ym., 2015). Vapaa-ajan rutiinitoiminnoilla tarkoitetaan esimerkiksi myöhään ulkona oleskelemista ja alkoholinjuomista ja perheiden heikolla sosiaalisella kontrollilla muun muassa sitä, ettei lasten perään katsota tai heidän tekemisiään valvota. Rutiinitoiminnoilla tiedetään yleisesti olevan vaikutusta rikosten tekemisen riskiin (Cohen & Felson, 1979).

Suurin osa nuorista siis osallistuu jonkinlaiseen rikolliseen toimintaan, mutta ketkä jatkavat rikosten tekemistä aikuisuudessa? Rikollisuuden syistä on monia teorioita, mutta nuorilla ja lapsilla suurimpia syitä rikollisuuden jatkumiseen aikuisuudessa ajatellaan olevan tietyillä yksilöllisillä perimään ja ympäristöön liittyvillä riskitekijöillä. Samat tekijät selittävät myös kaikkein rikosaktiivisimpien nuorten toimintaa. Yksilöllisiä biologisia riskitekijöitä ovat muun muassa epäsosiaaliset

käytösongelmat, oppimisvaikeudet sekä impulsiivisuus ja aggressiivisuus. Ympäristöstä johtuvia riskitekijöitä ovat puolestaan esimerkiksi ongelmat perheessä, rauhaton koulu, rikollinen ystäväpiiri ja turvaton asuinympäristö. Erityisen suuri merkitys kasvaville ja tukea tarvitseville lapsille ja nuorille on perheellä ja nimenomaan suhteella vanhempiin. Vanhempien päihde-, mielenterveys- ja rikollisuusongelmat, heikot kasvatuskäytännöt, väkivalta ja kaltoinkohtelu sekä vanhempien heikko kontrolli lapsista ovat muutamia merkittäviä rikollisuuden riskitekijöitä. (Haapasalo, 2006.) Myös perheen taloudellisella tilanteella on vaikutusta rikollisuuteen, koska köyhyys ja huono-osaisuus vaikuttavat perheiden hyvinvointiin ja kykyyn kontrolloida lapsia (Kivivuori, 2006b). Yksi riskitekijä harvemmin kuitenkaan johtaa rikolliseen elämään, vaan ongelmana on useiden riskitekijöiden ja ongelmien kasautuminen. Lisäksi on havaittu, että mitä nuorempina käytösongelmat ja rikosten teot ovat alkaneet, sitä todennäköisemmin rikosten teko jatkuu aikuisuudessa (Haapasalo, 2006).

2.2.2 Nuorisoriikollisuuden kehitys

Nuorisoriikollisuuden kehityksessä on ajan saatossa tapahtunut huomattavia muutoksia, vaikka nuorisoriikollisuus on yleistä tänäkin päivänä. Nuoriin on aina kohdistunut huolta tulevaisuuden sukupolvena ja he ovat olleet erityisen tarkkailun alaisena, niin nykyäänkin. Erityisesti viime vuosien uutisoinnista on voinut saada toisenlaisen kuvan, kuin minkälainen nuorisoriikollisuuden tila todellisuudessa on. Nuorten tekemät rikokset ovat nimittäin kokonaisuudessaan vähentyneet, vaikka otsikoissa on järkyttänyt nuorten lisääntynyt väkivalta.

Viime vuosikymmeninä Suomen lisäksi huomattavassa osassa kehittyneitä länsimaita on havaittu useiden perinteisten rikoslajien määrän melko systemaattista vähenemistä, myös nuorisoriikollisuudessa (Kivivuori ym., 2018, s. 137). Voidaankin väittää, että nuoret tekevät ja kokevat historiallisen vähän rikoksia (Kaakinen & Näsi,

2021a). Yleisesti rikollisuuden laskun takana ajatellaan olevan muun muassa rikosentorjunnan ja yhteiskuntien yleinen turvallisuuden kehitys, yksilöiden lisääntynyt itsekontrolli sekä lisääntynyt taloudellinen kilpailu, jotka vähentävät rikoksenteon mahdollisuuksia ja houkuttelevuutta (Kaakinen & Näsi, 2021a; Kivivuori ym., 2018, s. 139–140). Rikosten tekemisestä on siis tullut yhä vaikeampaa ja näin ollen vähemmän houkuttelevampaa. Lisäksi nuorilla rikosten tekoa ovat vähentäneet alkoholinkäytön ja rikosaktiivisten sosiaalisten kontaktien vähentyminen, arkirutiinien muutos ja vanhempien kasvanut sosiaalinen tuki ja kontrolli. (Kaakinen & Näsi, 2021a.)

Nuoret siis altistuvat entistä vähemmän erilaisille riskitekijöille ja enemmän suojaaville tekijöille. Näin ei kuitenkaan ole kaikkien nuorten kohdalla, vaan ennemminkin niiden nuorten kohdalla, joilla rikosaktiivisuus on ollut valmiiksi vähäistä. Vaikka väkivaltarikoksiin syyllistyvien nuorten määrä Suomessa on laskenut viime vuosikymmenien aikana, vuoden 2020 Nuorisoriikollisuuskyselyn mukaan vakavien väkivaltarikosten määrä rikosaktiivisimpien nuorten keskuudessa on yleistynyt. Onkin huomattu kasautumista. Kaikkein rikosaktiivisemmat nuoret siis tekevät enemmän rikoksia, vaikka rikosaktiivisten nuorten määrä onkin vähentynyt. (Kaakinen & Näsi, 2021a.)

Rikollisuuden määrän vähenemisen lisäksi myös nuorten suhtautuminen nuorten tekemiin rikoksiin on muuttunut ankarammaksi. Nuorisoriikollisuuskyselyiden pohjalta tehdyn raportin (Kaakinen & Näsi, 2021b) mukaan nuorten nuorisoriikollisuutta koskevat asenteet ovat muuttuneet yleisesti kielteisemmiksi vuosien 1995 ja 2020 välillä, mutta viime vuosina kehitys näyttää taittuneen tai jopa kääntyneen rikosmyönteisempään. Rikosmyönteisten asenteiden kiristyminen ei kuitenkaan suoraan vaikuta vähenevästi rikosten tekemiseen, sillä esimerkiksi vuosien 1995-2001 nuorisoriikollisuuskyselyissä asenteiden kiristymistä havaittiin kaikilla vastaajilla, riippumatta rikosaktiivisuudesta (Kivivuori, 2002b).

3 AINEISTO JA METODOLOGIA

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan nuorten rikosmyönteisiä asenteita. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Kuinka rikosmyönteisiä suomalaiset nuoret ovat?
2. Mitkä taustatekijät vaikuttavat nuorten rikosmyönteisyyteen?

Tutkimuskysymysten selvittämiseksi analyysimenetelmänä käytetään ristiintaulukointia ja khii-toiseen riippumattomuustestiä. Aineistona käytetään vuoden 2020 Nuorisorikollisuuskyselyä. Selitettäväksi muuttujaksi valittiin rikosmyönteisyys ja selittäväksi muuttujaksi sukupuoli, maahanmuuttotausta, taloudellinen tilanne ja samaistuminen suomalaisiin. Seuraavaksi esittelen valitsemani analyysimenetelmän, aineiston sekä muuttujat tarkemmin.

3.1 Analyysimenetelmänä ristiintaulukointi

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tutkia nuorten rikosmyönteisyyttä kvantitatiivisin metodein. Kvantitatiivisella tutkimuksella on mahdollista saada tilastollisten menetelmien avulla tarkkaa määrällistä tietoa tutkimuskohteesta, tutkittavan ilmiön yleisyydestä ja eri asioiden välisistä riippuvuuksista, tässä tapauksessa rikosmyönteisyydestä ja siihen vaikuttavista taustatekijöistä nuorilla. Tutkittavan ilmiön rakenteen kuvaamisen lisäksi systemaattisesti toistetulla kvantitatiivisella tutkimuksella on mahdollista tutkia myös ilmiössä tapahtuvia muutoksia pitkällä aikavälillä. (Alkula ym., 1994, s. 20–22.) Tämä tutkimus keskittyy kvantitatiivisen tutkimuksen kuvailevaan ja yhteyksiä havainnoivaan tasoon.

Tutkimuskysymysten selvittämiseksi analyysimenetelmäksi valittiin ristiintaulukointi ja khii-toiseen riippumattomuustesti. Ristiintaulukointi valikoitui analyysimenetelmäksi, koska se toimii hyvin kuvailevan tason analyysissä, sillä sen avulla on mahdollista kuvata selkeästi ja havainnollisesti muuttujien välisiä yhteyksiä. Ristiintaulukointi onkin yksi määrällisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmistä. Ristiintaulukoinnin lisäksi khii-toiseen riippumattomuustestillä voidaan havaita muuttujien välisiä riippuvuuksia. (Alkula ym., 1994, s. 175–219.) Kahden muuttujan keskinäisen riippuvuuden tilastollisesti erittäin merkitsevänä raja-arvona pidettiin tutkimuksessa arvoa $p < 0,001$.

3.2 Aineisto

Aineistona käytän vuoden 2020 Nuorisoriikollisuuskyselyä. Nuorisoriikollisuuskysely (NRK) on Helsingin yliopiston Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin toteuttama tutkimushanke nuorten rikollisen ja kielletyn toiminnan sekä uhrikokemusten seuraamiseksi pitkällä aikavälillä. Nuorisoriikollisuuskyselyyn osallistuu peruskoulun yhdeksäsluokkalaisia eri puolilta Suomea ja se toteutetaan tasain väliajoin kouluissa. Nuorisoriikollisuuskyselyssä oppilaat vastaavat nimettöminä omaa kiellettyä ja rikollista toimintaa ja uhrikokemuksia koskeviin kysymyksiin.

Nuorisoriikollisuuskyselyt ovat Suomen ensimmäinen ja tärkein itse ilmoitetun rikollisuuden tutkimussarja, joka aloitettiin vuonna 1995 (Kivivuori ym., 2018, s. 85). Itse ilmoitetun rikollisuuden kyselyt ja uhritutkimukset ovat tärkeitä, kun halutaan muodostaa todenmukainen kuva rikollisuuden määrästä. Pelkät viranomaistilastot eivät riitä kuvaamaan todellista rikollisuuden määrää, sillä poliisin ja viranomaisten tietoon ei tule kaikkia rikoksia. Nuorisoriikollisuuskyselyiden avulla nuorten

kokonaisrikollisuuden, niin rikoskäyttäytymisen kuin uhrikokemusten, yleisyydestä ja niissä tapahtuneista muutoksista saadaankin kattava kuva. (Kaakinen & Näsi, 2021a.)

Uusin, Aila-tietokannassa maaliskuussa 2023 julkaistu vuoden 2020 Nuorisorikollisuuskysely oli järjestyksessään yhdeksäs ja siihen osallistui 5 674 oppilasta 74 koulusta. Kysely perustuu ositettuun ryväotantaan (Alkula ym., 1994, s.111-112) suomalaisista peruskouluista, jossa on otettu huomioon koulujen koot ja alueelliset sijainnit. Kysely toteutettiin sähköisellä strukturoidulla lomakkeella oppituntien aikana.

Kyselyn alussa kysytään esimerkiksi vastaajan koulumenestyksestä ja tulevaisuuden suunnitelmista. Erikseen kysytään vastaajan uhrikokemuksia, rikollisia ja kiellettyjä tekoja sekä kaveripiirin toimintaa. Rikollisia ja kiellettyjä tekoja ovat muun muassa luvaton poissaolo koulusta, vahingonteot, kiusaaminen, seksuaalinen häirintä sekä päihteiden käyttö. Lisäksi kysytään muun muassa vastaajan suhteesta vanhempiinsa, asuinympäristöstä ja koulun ilmapiiristä sekä vapaa-ajasta. Myös mielipiteitä kysytään esimerkiksi suhtautumisesta nuorten tekemiin rikoksiin. Taustamuuttujia kyselyssä ovat esimerkiksi vastaajan sukupuoli, ikä, kotona puhuttu kieli, vanhempien työmarkkina-asema sekä perheen taloudellinen tilanne.

Nuorisorikollisuuskyselyn laatijat ovat huolehtineet vastaajien anonymiteetistä ja poistaneet tunnisteellisuussyistä tiedot vastaajan koulusta, luokasta sekä avovastaukset. Lisäksi synnyinmaat ja suurimmat arvot sisarusten määrästä on luokiteltu. Myös arkaluontoiset kysymykset seksuaalisen väkivallan tekijöistä on poistettu arkistosta.

3.3 Muuttujat

3.3.1 Selitettävä muuttuja

Nuorisoriikollisuuskyselyssä 2020 on kolme mielipidekysymystä, joissa kysytään nuorten suhtautumista nuorten tekemiin rikoksiin, eli rikosmyönteisyyttä. Kysymykset on muotoiltu kriminologisen neutralisaatioteorian mukaan. Neutralisaatioteoria perustuu retoristen keinojen käyttöön, joilla selitetään, vähätellään ja puolustellaan rikoksia ja normien vastaista toimintaa (ks. 2.1.1). Mielipidekysymykset oli muotoiltu väittämiksi, joihin vastattiin viisiportaisella Likert-asteikolla. Kolme väittämää ovat:

- 1) nuorten rikokset ovat mitättömiä verrattuna talousrikollisten ja keinottelijoiden tekoihin,
- 2) lakia rikkova nuori viestittää pahaa oloaan ja
- 3) murrosiän aikana nuorten ajoittainen lainvastainen toiminta on normaalia.

Nämä kolme väittämää yhdistettiin rikosmyönteisyyttä mittaavaksi summamuuttujaksi, jonka avulla saadaan monta samaa asiaa mittaavaa asenneväittämää tiivistettyä yhdeksi muuttujaksi. Summamuuttuja lisää reliaabeliutta ja tarkentaa tulosta, koska arvoja yhteen laskemalla satunnaisvirheet kumoavat toisiaan. (Alkula ym., 1994, s.100–103.) Muuttujat valittiin tutkijan arvioiman sisällöllisen relevanssin perusteella. Kolmesta valitusta kysymyksestä toisen ja kahden muun muuttujan välillä ei havaittu erityisen vahvaa korrelaatiota, mutta koska muuttujat ovat sisällöllisesti relevantteja, on summamuuttujan rakentaminen perusteltua.

Rikosmyönteisyyttä mittaava summamuuttuja rekoodattiin kolmeportaiseksi: rikosmyönteisempi, keskimääräisen rikosmyönteinen ja rikosvastaisempi. Rekoodaamisen

ja vaikea sanoa -vastausten pois jäämisen jälkeen rikosmyönteisyyden summamuuttujaan jäi 1533 vastaajaa, eli vain noin viidesosa kaikista nuorisoriikollisuuskyselyyn vastanneista. Huomattava osa vastaajista oli siis vastannut vähintään yhteen kolmesta väittämästä vaikea sanoa. Tämä ei ole tavatonta, sillä mielipidekysymyksiin vastaaminen koetaan usein vaikeaksi.

Rikosmyönteisyyden jakaumat painottuivat selvästi keskimääräisen rikosmyönteiseen tai rikosmyönteisempään (ks. taulukko 1). Vastaajista eniten, yli neljä kymmenestä (45 %), oli keskimääräisen rikosmyönteisiä. Lähes tulokoon saman verran, yli neljä kymmenestä (44,2 %), oli rikosmyönteisempiä ja vain noin joka kymmenes (10,8 %) oli rikosvastaisempi.

Taulukko 1. Rikosmyönteisyyden jakaumat.

Selitettävä muuttuja	N	%
Rikosmyönteisyys		
Rikosmyönteisempi	686	44,2
Keskimääräisen rikosmyönteinen	699	45
Rikosvastaisempi	168	10,8
=	1533	

3.3.2 Selittävät muuttujat

Selittäviksi muuttujiksi rikosmyönteisyydelle valittiin neljä muuttujaa: sukupuoli, maahanmuuttotausta, perheen taloudellinen tilanne ja samaistuminen suomalaisiin. Nämä neljä taustatekijää ovat tulleet esille jengirikollisista uutisoitaessa, sillä tyypillisen jengiläisen on sanottu olevan nuori maahanmuuttotaustainen poika, joka tulee köyhistä oloista eikä välttämättä ole integroitunut Suomeen tai tunne olevansa tärkeä osa yhteiskuntaa (ks. esim. Kantola, 2023; Kuronen, 2023a; Pasanen, 2023). En valinnut ikää selittäväksi muuttujaksi, koska kaikki vastaajat ovat

yhdeksäsluokkalaisia ja näin ollen samanikäisiä. Seuraavaksi tarkastelen tarkemmin valitsemieni selittäviä muuttujia ja niiden jakaumia (ks. taulukko 2).

Vastaajista noin puolet oli tyttöjä (49,5 %) ja puolet poikia (48,5 %), ja 2 % vastaajista oli vastannut sukupuolekseen muu. Vuoden 2020 kyselyssä oli ensimmäistä kertaa mahdollista vastata sukupuolekseen muu kuin tyttö tai poika, mutta liian vähäisten vastausten määrän takia muu-vastaukset jouduttiin poistamaan analyysistä ja rekoodaamaan sukupuoli binaariseksi.

Maahanmuuttotausta tulee vastaajan synnyinmaan mukaan. Tutkielman rajattujen resurssien ja luonteen vuoksi tarkempi maahanmuuttotaustan rakentaminen esimerkiksi yhdistelemällä vastaajan omaa ja hänen vanhempiansa synnyinmaita ei ollut mahdollista. Lähes kaikki vastaajista (95,5 %) oli Suomessa syntyneitä ja muualla kuin Suomessa oli syntynyt vain 4,4 % vastaajista.

Taloudellisen tilanteen muuttuja tulee vastaajan subjektiivista kokemusta kuvaavasta kysymyksestä, jossa piti verrata oman perheen taloudellista tilannetta muihin tuntemiinsa perheisiin. Kyseinen kysymys ei siis kuvaa objektiivisesti perheen taloudellista tilannetta, vaan ainoastaan vastaajan subjektiivista kokemusta siitä. Nuoret vastaajat eivät nimittäin mitä todennäköisemmin pystyisi kertomaan perheensä objektiivista taloudellista tilannetta tai esimerkiksi vanhempien varallisuutta, minkä takia subjektiiviseen kokemukseen nojaaminen on välttämätöntä ja perusteltua. Vastausvaihtoehtoja perheen koettuun taloudelliseen tilanteeseen muihin tuntemiin perheisiin verrattuna oli seitsemän: paljon huonommasta paljon parempaan. Nämä rekoodattiin kolmiportaiseksi: parempi taloudellinen tilanne, keskimääräinen taloudellinen tilanne ja huonompi taloudellinen tilanne. Lähes joka toinen vastaajista (45,5 %) eli keskimääräisessä taloudellisessa tilanteessa, jonka jälkeen eniten, melkein joka neljäs (38,4 %), eli paremmassa taloudellisessa tilanteessa ja noin kuudesosa (16,1 %) eli huonommassa taloudellisessa tilanteessa.

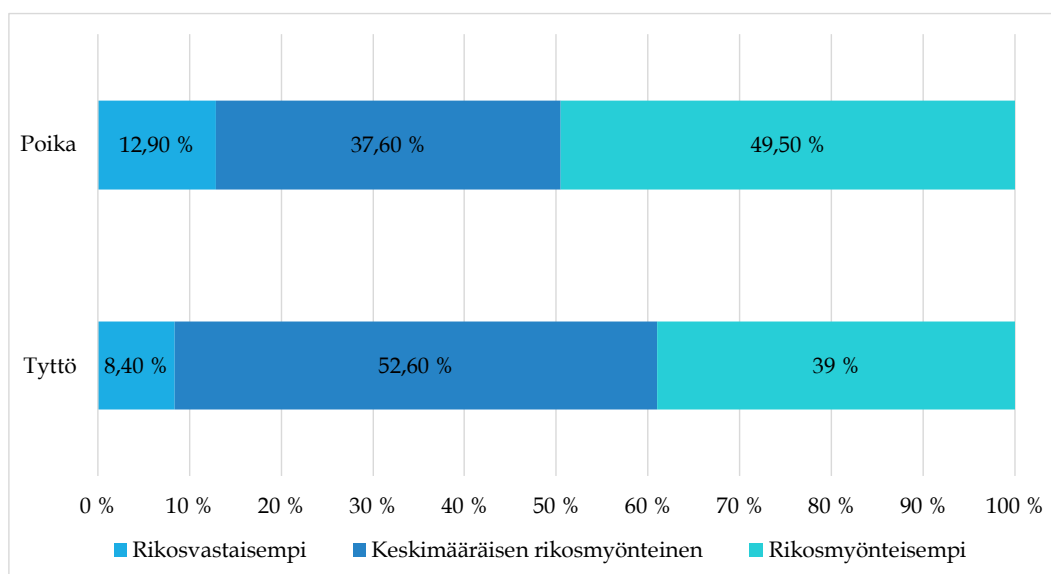
Samaistuminen suomalaisiin kuvaa luottoa suomalaista yhteiskuntaa kohtaan sekä Suomeen integroitumista ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Suomalaisiin samaistumista kysyttiin kymmenenportaikollisella asteikolla erittäin vahvasti – en lainkaan. Myös tämä rekoodattiin kolmiportaiseksi: samaistuu suomalaisiin enemmän, samaistuu suomalaisiin keskimääräisesti ja samaistuu suomalaisiin vähän tai ei lainkaan. Enemmän kuin joka toinen vastaajista samaistui suomalaisiin paljon (52,1 %) ja keskimääräisesti suomalaisiin samaistui neljä kymmenestä (40,3 %) vastaajasta. Vain alle yksi kymmenestä (7,5 %) vastaajasta samaistui suomalaisiin vain vähän tai ei lainkaan.

Taulukko 2. Selittävien muuttujien jakaumat sukupuolen, maahanmuuttotaustan, perheen taloudellisen tilanteen ja suomalaisiin samaistumisen mukaan.

Selittävät muuttujat	N	%
Sukupuoli		
Tyttö	2811	49,5
Poika	2751	48,5
Muu	112	2
Maahanmuuttotausta		
Syntynyt Suomessa	5424	95,6
Syntynyt muualla	250	4,4
Perheen taloudellinen tilanne		
Parempi taloudellinen tilanne	2179	38,4
Keskimääräinen taloudellinen tilanne	2584	45,5
Huonompi taloudellinen tilanne	911	16,1
Samaistuminen suomalaisiin		
Samaistuu suomalaisiin enemmän	2850	52,1
Samaistuu suomalaisiin keskimääräisesti	2204	40,3
Samaistuu suomalaisiin vähän tai ei lainkaan	412	7,5

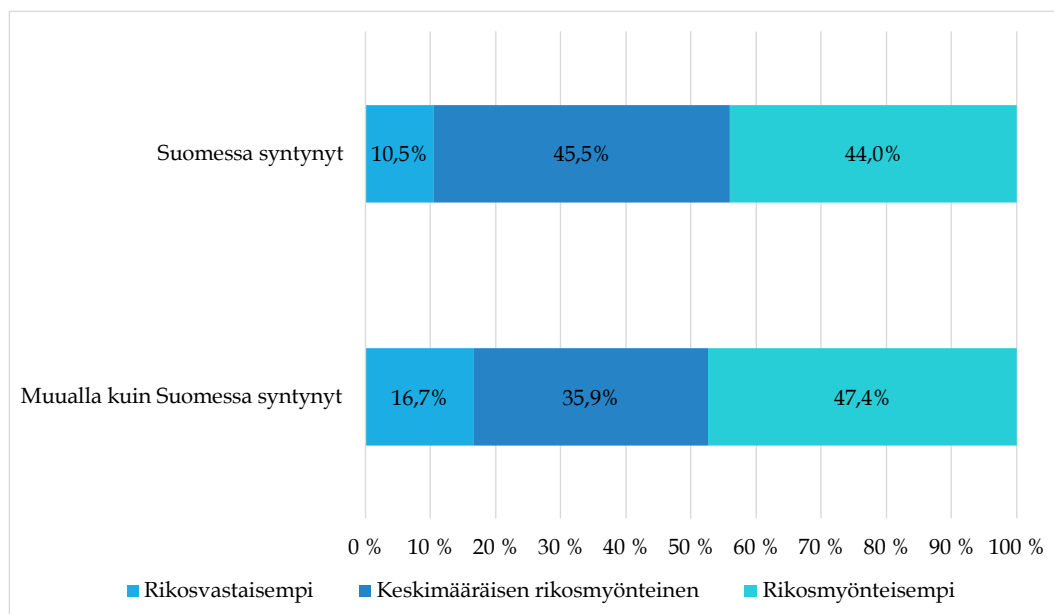
4 TULOKSET

Tulosten mukaan sukupuoli vaikuttaa rikosmyönteisyyteen (ks. kuvio 1). Joka toinen pojista (49,5%) oli rikosmyönteisempi ja tytöistä vain noin neljä kymmenestä (39%). Joka toinen tytöistä oli keskimääräisen rikosmyönteinen (52,6%), kun taas pojista alle neljä kymmenestä (37,6%). Tytöistä vain alle yksi kymmenestä (8,4%) oli rikosvastaisempi ja pojista puolestaan yli kymmenesosa (12,9%). Poikien vastaukset olivat siis jakautuneet enemmän, kun tyttöjen painottui keskelle. Khii-toiseen riippumattomuustestin perusteella tyttöjen ja poikien rikosmyönteisyyden välillä oleva ero on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($\chi^2= 40.202$, $df=4$, $p<.001$).

Kuvio 1. Rikosmyönteisyys sukupuolen mukaan.

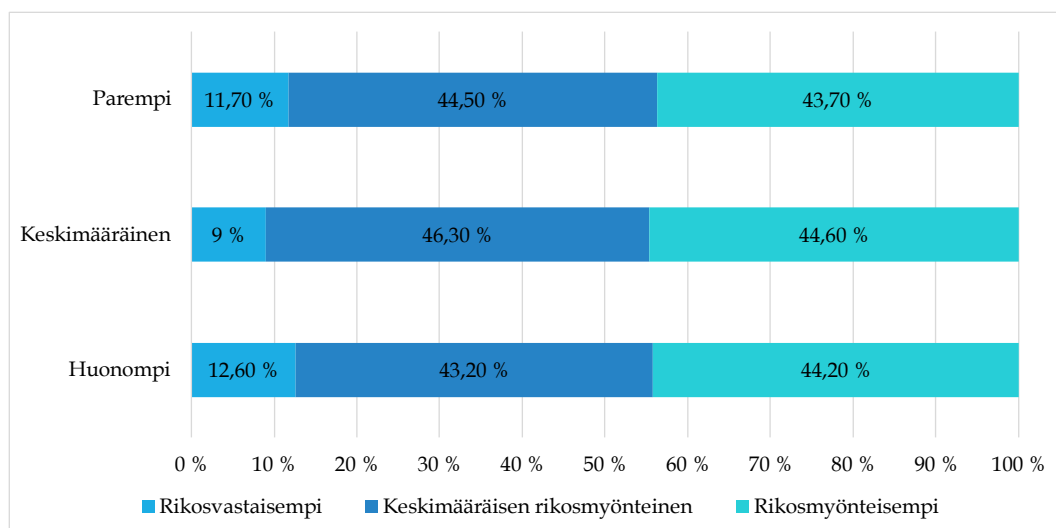
Maahanmuuttotaustalla ei puolestaan ollut merkittävää eroa rikosmyönteisyydessä (ks. kuvio 2). Suomessa syntyneistä lähes puolet (45,5%) oli keskimääräisen rikosmyönteisiä ja muualla kuin Suomessa syntyneistä hieman yli kolmasosa (35,9%). Suurimmat erot olivat rikosvastaisemmissa. Suomessa syntyneistä yksi kymmenestä (10,5%) oli rikosvastaisempi ja muualla kuin Suomessa syntyneistä yksi kuudesosa (16,7%). Sekä Suomessa syntyneistä (44%), että muualla kuin Suomessa syntyneistä (47,4%) rikosmyönteisempiä oli lähes joka toinen. Muualla kuin Suomessa syntyneiden vastaukset olivat polarisoituneita, mutta ero ei kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitsevä khii-toiseen riippumattomuustestin mukaan ($\chi^2 = 4,310$, $df=2$, $p < .116$).

Kuvio 2. Rikosmyönteisyys maahanmuuttotaustan mukaan.

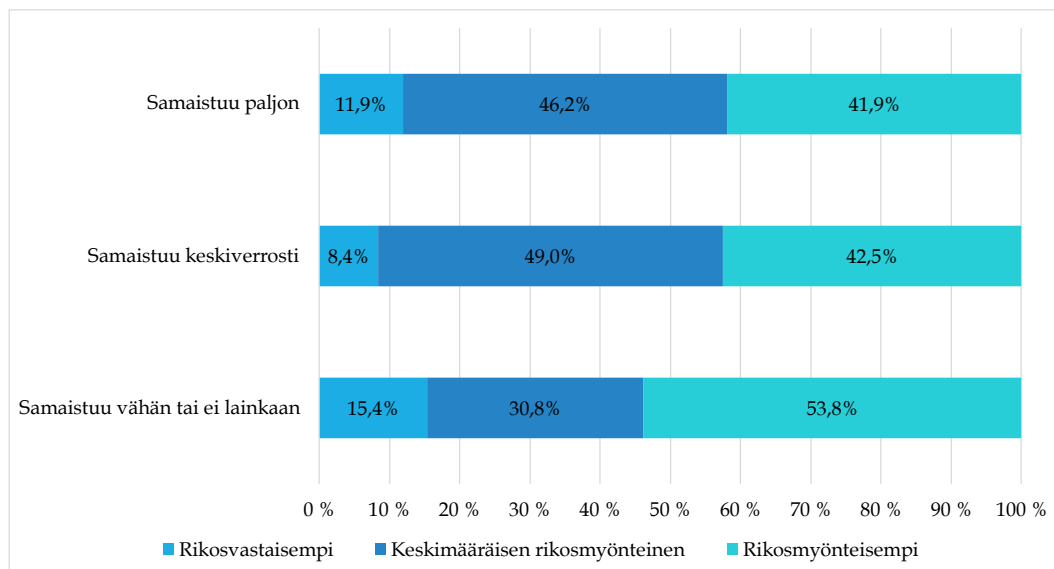

Myöskään koetulla taloudellisella tilanteella ei ollut tilastollisesti merkittävää eroa rikosmyönteisyydessä (ks. kuvio 3). Suurimmat erot olivat rikosvastaisemmissa, joita silti kaikista taloudellisista tilanteista riippumatta oli kuitenkin noin yksi kymmenestä. Suurin ero rikosvastaisemmissa oli 3,6 prosenttiyksikköä keskimääräisen (9%) ja huonomman taloudellisen tilanteen välillä (12,6%) ja parempi taloudellinen tilanne oli niiden väliltä (11,7%). Eroja taloudellisten tilanteiden välillä keskimääräisessä rikosmyönteisyydessä oli vain 3,1 prosenttiyksikköä (huono= 43,2%, keskimääräinen= 46,3%, parempi= 44,5%) ja rikosvastaisemmissa vielä pienempi ero: 0,9 prosenttiyksikköä (huono= 44,2%, keskimääräinen= 44,6%, parempi= 43,7%). Taloudellisesta tilanteesta riippumatta sekä keskimääräisen rikosmyönteisiä että rikosmyönteisempiä oli siis lähes puolet vastaajista. Erot olivatkin erittäin pieniä eikä khii-toiseen riippumattomuustestin mukaan taloudellisella tilanteella ja rikosmyönteisyydellä ollut tilastollisesti merkittävää riippuvuutta ($\chi^2= 3,776$ $df=4$, $p<.437$).

Kuvio 3. Rikosmyönteisyys taloudellisen tilanteen mukaan.

Puolestaan suomalaisiin samaistumisella oli vaikutusta rikosmyönteisyyteen (ks. kuvio 4). Keskimääräistä vähemmän suomalaisiin samaistuvista enemmän kuin joka toinen (53,8 %) oli rikosmyönteisempi ja suomalaisiin paljon (41,9 %) ja keskivertoisesti (42,5 %) samaistuvista neljä kymmenestä oli rikosmyönteisempiä. Keskimääräistä vähemmän suomalaisiin samaistuvista joka kolmas (30,8 %) oli keskimääräisen rikosmyönteinen, keskivertoisesti samaistuvista joka toinen (49 %) ja suomalaisiin paljon samaistuvista melkein joka toinen (46,2 %). Keskivertoisesti suomalaisiin samaistuvista alle yksi kymmenestä (8,4 %) oli rikosvastaisempi, paljon samaistuvista noin yksi kymmenestä (11,9 %) ja vähän samaistuvista joka kuudes (15,4 %). Vähän suomalaisiin samaistuvat olivat siis rikosmyönteisempiä, kuin paljon suomalaisiin samaistuvat. Khii-toiseen riippumattomuustestin ($\chi^2 = 20,462$ $df=4$, $p < .001$) mukaan suomalaisiin samaistumisella on tilastollisesti merkittävä ero rikosmyönteisyydessä.

Kuvio 4. Rikosmyönteisyys suomalaisiin samaistumisen mukaan.

5 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkielmassa tarkasteltiin suomalaisten nuorten rikosmyönteisyyttä ja erilaisten taustatekijöiden vaikutusta rikosmyönteisyyteen. Tutkimus kytkettiin kriminologiseen rikosmyönteisten asenteiden oppimisteoriaan ja yleisesti nuorisorikollisuuteen ilmiönä. Aineistona käytettiin vuoden 2020 Nuorisorikollisuuskyselyä, josta löytyneistä nuorten suhtautumista nuorten tekemiin rikoksiin mittaavista kysymyksistä rakennettiin selitettäväksi muuttujaksi rikosmyönteisyys. Rikosmyönteisyys rekoodaatiin kolmiportaiseksi: rikosmyönteisestä rikosvastaiseen. Selittäviksi muuttujiksi valittiin sukupuoli, maahanmuuttotausta, taloudellinen tilanne ja samaistuminen suomalaisiin. Analyysissä tarkasteltiin selittävien muuttujien vaikutusta rikosmyönteisyyteen ristiintaulukoinnilla ja khii-toiseen riippumattomuustestillä.

Tutkimuksessa huomattiin suomalaisten nuorten asenteiden rikoksia tekeviä nuoria kohtaan olevan enemmän myönteisiä kuin vastaisia. Vain joka kymmenes oli rikosvastaisia ja lopuista noin puolet olivat joko rikosmyönteisempiä tai keskimääräisen rikosmyönteisiä. Nuorten asenteiden painottuminen rikosmyönteisyyteen oli odotettavissa, sillä nuoruus rikosaktiivisimpana elämän aikana (Kivivuori, 2002a) viittaa myös suurempaan rikosmyönteisyyteen, sillä rikosmyönteiset asenteet vaikuttavat alttiuteen tehdä rikoksia (Kivivuori, 2006b).

Tutkimuksen perusteella sukupuoli ja suomalaisiin samaistuminen ovat yhteydessä rikosmyönteisyyteen, mutta maahanmuuttotaustalla ja taloudellisella tilanteella ei havaittu olevan vaikutusta rikosmyönteisyyteen. Pojat olivat rikosmyönteisempiä kuin tytöt ja suomalaisiin vähän tai ei lainkaan samaistuvat olivat rikosmyönteisempiä kuin suomalaisiin paljon samaistuvat. Tulokset tukevat osittain aikaisempaa

tutkimusta, mutta maahanmuuttotaustan ja taloudellisen tilanteen vaikuttamattomuus olivat jokseenkin yllättäviä.

Tulos sukupuolen vaikutuksesta rikosmyönteisyyteen tukee aikaisempaa tutkimusta, sillä pojat ovat tyttöjä rikosaktiivisempia myös nuoruudessa, vaikka sukupuolten erot rikoskäyttäytymisessä ovatkin samankaltaisimmillaan teini-iässä (Kaakinen & Näsi, 2021b; Kivivuori ym., 2018, s. 116). Huomionarvoista on, että ensimmäistä kertaa vuoden 2020 Nuorisoriikollisuuskyselyssä oli mahdollista vastata sukupuolekseen muu kuin tyttö tai poika, vaikka tässä tutkimuksessa muu-vastausten analysointi olikin mahdotonta liian pienen otoskoon vuoksi. Sukupuolten moninaisuuden huomioiminen on kuitenkin tärkeää ja toivottavasti tullut jäädäkseen myös nuorisoriikollisuuskyselyihin.

Maahanmuuttotaustan vaikuttamattomuus rikosmyönteisyyteen oli puolestaan yllättävää, koska tiedetään maahanmuuttotaustaisten nuorten syyllistyvän keskimäärin useammin rikoksiin kuin kantaväestön nuorten (Salmi ym., 2015). Myös uutisissa on annettu ymmärtää, että nuorten rikosmyönteisyys ja siihen liitetty jengiriikollisuus ovat maahanmuuttajataustaisten nuorten ongelmia. Toisaalta maahanmuuttotaustaiset ovat tutkimusten mukaan kantaväestöä taipuvaisempia salaamaan omia rikoksiaan (Laajasalo ym., 2016), mikä voi näkyä myös haluna vastata mielipidekysymyksiin normienmukaisesti. Lisäksi maahanmuuttotaustan pelkistetty kuvaaminen tutkielman rajallisuuden vuoksi pelkän synnyinmaan mukaan saattaa vaikuttaa tuloksiin ja herättääkin kysymyksiä tulosten yleistettävyydestä. Olisikin mielekäästä verrata tuloksia, jos maahanmuuttotausta olisi rakennettu kattavammin ottamalla huomioon toisen polven maahanmuuttajat vanhempien synnyinmaiden avulla ja toisaalta poistaa analyysistä suomalaisille vanhemmille ulkomailla syntyneet vastaajat. Joka tapauksessa yleisestikin maahanmuuton ja rikollisuuden, myös rikosmyönteisten asenteiden, yhteyden tutkiminen on haastavaa, sillä maahanmuuttajaryhmien väliset erot ovat

suuria ja maahanmuuttajien tutkiminen yhtenä kokonaisuutena lyhytnäköistä (Kivivuori ym., 2018, s. 383). Lisäksi nuorisoriikollisuuskyselyissä pieni maahanmuuttajataustaisten vastaajien määrä vaikeuttaa tilastollista analyysia ja mahdollisuutta yleistettäviin tuloksiin.

Myös taloudellisen tilanteen vaikuttamattomuus rikosmyönteisyyteen oli osittain yllättävää, sillä köyhyyden ja huono-osaisuuden tiedetään vaikuttavan rikosaktiivisuuteen (Kivivuori, 2006b). Toisaalta aikaisemmasta tutkimuksesta tiedetään, että yksittäiset ongelmat esimerkiksi taloudessa eivät vaikuta merkittävästi rikollisuuteen, vaan rikosaktiivisuus lisääntyy vasta monien ongelmien kasaantuessa (Haapasalo, 2006). Tässä tutkimuksessa taloudellista tilannetta kuvasi kysymys vastaajan perheen koetusta taloudellisesta tilanteesta verrattuna muihin vastaajan tuntemiin perheisiin, millä on myös omat rajoitteensa. Toisaalta nuorten vastaajien olisi todennäköisesti haastavaa, ellei mahdotonta, arvioida perheensä objektiivista varallisuutta, jolla saataisiin subjektiivisesta kokemuksesta irrallaan oleva osoitin yhteiskuntaluokasta. Koettu taloudellinen tilanne saattaa kuitenkin antaa vääristynyttä kuvaa valtakunnallisessa vertailussa, sillä nuori saattaa tuntea vain hyvin samankaltaisessa taloudellisessa tilanteessa olevia perheitä, joihin vertaa omaansa. Taloudellisen tilanteen muuttajan validiteettia olisikin voitu lisätä ottamalla koetun perheen taloudellisen tilanteen lisäksi huomioon koettu oma rahatilanne sekä vanhempien työmarkkina-asetat. Tämä ei kuitenkaan ollut kyseisen työn rajallisten resurssien vuoksi mahdollista.

Tulos suomalaisiin samaistumisen merkityksestä rikosmyönteisyyteen ei sinänsä ollut yllättävä, mutta sen painottuminen tärkeämmäksi kuin maahanmuuttotaustan oli mielenkiintoista. Ei ole vaikea uskoa, että yhteenkuuluvuuden tunne on tärkeämpi kuin alkuperäinen tulomaa. Mielestäni suomalaisiin samaistumisen vaikutus rikosmyönteisyyteen kertoo paljon myös integraation merkityksestä. Ei ole niinkään väliä mistä on tullut ja kauan on ollut, kunhan tuntee olevansa tärkeä osa yhteiskuntaa ja

yhteisöä. Onkin sanottu, että jengeihin päätyvät helposti nuoret, jotka eivät muualla ole tunteneet yhteenkuuluvuutta (Paastela, 2022). Myös jengiongelmien juurisyyksi on mediassa esitetty ainakin osittain epäonnistunutta maahanmuuttopolitiikkaa (Sippola, 2023).

Muuttujien yleistettävyyteen liittyvistä rajoitteista huolimatta tutkimus onnistui vastaamaan asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Tulokset antavat mielenkiintoista osviittoa suomalaisten nuorten asenteista nuorten tekemiä rikoksia kohtaan ja tällaisen kvantitatiivisen tutkimuksen jatkaminen mahdollistaa myös tulosten vertailun eri aikakausina.

Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista verrata nuorten rikosmyönteisiä asenteita itse rikoskäyttäytymiseen ja tutkia kuinka paljon rikosmyönteiset asenteet ennustavat rikosaktiivisuutta. Rikosmyönteisten asenteiden vaikutuksen rikosaktiivisuuteen tutkimisen lisäksi olisi mielenkiintoista tutkia myös rikosten ja rikollisten ihannoitua, esimerkiksi juuri nuorten keskuudessa. Vaikka kriminologia ei tutkikaan pelkästään rikollisuuteen kohdistuvia kielteisiä tai tuomitsevia reaktioita, vaan myös rikollisuuteen kohdistuvia myönteisiä ja kannustavia reaktioita (Kivivuori ym., 2018, s. 21), on kriminologiassa kuitenkin tutkittu toistaiseksi liian vähän sitä, minkä verran ihmiset ihailevat rikollisia (Kivivuori ym., 2018, s. 177). Tällainen rikollisuuden ihannoinnin tutkimus olisi kiinnostavaa liittää myös mediassa kohuttuun Top Boy -tv-sarjaan (2011), roadman-kulttuuriin ja gangsta rappiin, joiden on väitetty vaikuttaneen jengi-rikollisuuteen ja erityisesti nuorten rikosmyönteisiin asenteisiin ja sitä myötä rikoskäyttäytymiseen (ks. esim. Auer & Lehmusvirta, 2022; MolyBros, 2023; Yle Mix, 2023). Voiko yhdellä sarjalla todella olla niin suuri vaikutus ihmisten käyttäytymiseen? Jos on, niin kenen? Vai kaikkien?

LÄHTEET

- Ahjopalo, J. (14.09.2021). Mikä ihmeen roadman-kulttuuri? Rikollista elämäntapaa ihannoiva ilmiö yleistyy, MTVuutiset.fi.
<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/mika-ihmeen-roadman-kulttuuri-rikollista-elamantapaa-ihannoiva-ilmio-yleistyy-paakaupunkiseudulla-mennaan-huppu-paassa-ja-kannetaan-puukkoa/8234408#gs.539cqa>
- Alkula, T., Pöntinen, S., & Ylöstalo, P. (1994). Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. WSOY.
- Andrews, D. A., & Bonta, J. (2010). *The Psychology of Criminal Conduct*. Routledge & CRC Press. <https://www.routledge.com/The-Psychology-of-Criminal-Conduct/Bonta-Andrews/p/book/9781138935778>
- Auer, A., & Lehmusvirta, L. (2022). Rikosmyönteisyys ja roadman-ilmio nuorten rikosseuraamusasiakkaiden asenteissa. [opinnäytetyö, Laurea-ammattikorkeakoulu] <http://www.theseus.fi/handle/10024/781027>
- Auvinen, P. (14.02.2023). Poliisipäällikkö varoitti Ruotsia jengeistä jo vuosikymmen sitten – nyt hän antaa Suomelle vinkkinsä saman kehityksen estämiseksi. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/74-20017553>
- Bäckgren, N. (12.10.2023). Nuoria kiinnostavat nyt Stone Islandin kaltaiset luksusbrändit – Tutkija tietää heti, mistä ilmiö johtuu. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/kaupunki/helsinki/art-2000009915455.html>
- Cohen, L. E., & Felson, M. (1979). Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activity Approach. *American Sociological Review*, 44(4), 588–608.
<https://doi.org/10.2307/2094589>
- Enticott, G. (2011). Techniques of neutralising wildlife crime in rural England and Wales. *Journal of Rural Studies*, 27(2), 200–208.
<https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2011.01.005>
- Gordon, R. A., Lahey, B. B., Kawai, E., Loeber, R., & al, et. (2004). Antisocial Behavior and Youth Gang Membership: Selection and Socialization. *Criminology*, 42(1), 55–87. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2004.tb00513.x>
- Haapasalo, J. (2006) Kasvuympäristön varhaiset riskitekijät rikollisen käyttäytymisen kehityksessä. Teoksessa P. Honkatukia & J. Kivivuori. (toim.) Nuorisorikollisuus: määrä, syyt ja kontrolli. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 221. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 66. Nuorisoasiain neuvottelukunta, julkaisuja 33. Hakapaino Oy.
<https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/2867cc71-71ee-4f4e-bfac-7c7681c92cc6/content>

- Harris, L. C., & Dumas, A. (2009). Online consumer misbehaviour: An application of neutralization theory. *Marketing Theory*, 9(4), 379–402.
<https://doi.org/10.1177/1470593109346895>
- Honkatukia, P. & Kivivuori, J. (2006) Johdanto. Teoksessa P. Honkatukia & J. Kivivuori. (toim.) Nuorisoriikollisuus: määrä, syyt ja kontrolli. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 221. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 66. Nuorisoasiain neuvottelukunta, julkaisuja 33. Hakapaino Oy.
<https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/2867cc71-71ee-4f4e-bfac-7c7681c92cc6/content>
- Jokinen, J. (01.10.2022). Suomen poliisin järjestöpomo vaatii: Hallituksen täytyy herätä jengirikollisuuden kasvuun – ”Olemme Ruotsin tiellä”. *Iltalehti*.
<https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/6874c92c-223a-40ef-b451-6cc4fbb6fd6b>
- Kaakinen, M., & Näsi, M. (2021a). Nuorisoriikollisuuden esiintyvyys ja tekomäärät Suomessa 1995-2020. *Kriminologia*. 1(1), 5–19.
<https://doi.org/10.54332/krim.109017>
- Kaakinen, M., & Näsi, M. (2021b). Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2020. Katsauksia 47/2021. *Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti*. Helsingin yliopisto. Helsinki. <https://helda.helsinki.fi/items/50a7b326-66b5-4df1-9d4d-66025d5482e4>
- Kaakinen, M., & Näsi, M. (2021c). Nuorisoriikollisuus. Teoksessa Kolttola, I. (toim.), *Rikollisuustilanne 2020: Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa*. Katsauksia, Nro 49/2021, Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsinki. <https://hdl.handle.net/10138/337259>
- Kantola, A. (14.03.2023). Helsingin poliisi: Katujengeistä tuli normaali ilmiö. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009450994.html>
- Kivivuori, J., Aaltonen, M., Näsi, M., Suonpää, K., & Danielsson, P. (2018). *Kriminologia: Rikollisuus ja kontrolli muuttuvassa yhteiskunnassa*. Gaudeamus.
- Kivivuori, J., Savolainen, J., & Aaltonen, M. (2016). The revenge motive in delinquency: Prevalence and predictors. *Acta Sociologica*, 59(1), 69–84.
<https://doi.org/10.1177/0001699315607969>
- Kivivuori, J. (2002a) Piilorikollisuuden tutkimus. Teoksessa J. Kivivuori. (toim.) *Nuoret rikosten tekijöinä ja uhreina*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 188. Hakapaino Oy. <https://helda.helsinki.fi/bitstreams/fb13f17a-73ca-4dbc-8403-e6d0bd914267/download>
- Kivivuori, J. (2002b) *Nuoret rikosten tekijöinä, uhreina ja kontrollin kohteina 1995-2001*. Teoksessa J. Kivivuori. (toim.) *Nuoret rikosten tekijöinä ja uhreina*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 188. Hakapaino Oy.
<https://helda.helsinki.fi/bitstreams/fb13f17a-73ca-4dbc-8403-e6d0bd914267/download>

- Kivivuori, J. (2006a) Nuorisoriikollisuuden kehitys. Teoksessa P. Honkatukia & J. Kivivuori. (toim.) Nuorisoriikollisuus: määrä, syyt ja kontrolli. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 221. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 66. Nuorisoasiain neuvottelukunta, julkaisuja 33. Hakapaino Oy.
<https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/2867cc71-71ee-4f4e-bfac-7c7681c92cc6/content>
- Kivivuori, J. (2006b) Nuorisoriikollisuuden sosiologiset selitykset. Teoksessa P. Honkatukia & J. Kivivuori. (toim.) Nuorisoriikollisuus: määrä, syyt ja kontrolli. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 221. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 66. Nuorisoasiain neuvottelukunta, julkaisuja 33. Hakapaino Oy.
<https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/2867cc71-71ee-4f4e-bfac-7c7681c92cc6/content>
- Kuronen, R. (29.09.2023a). Jengeille tarjoutui Ruotsissa äkisti ”valtava valikoima poikia ja tyttöjä” tekemään raakaa väkivaltaa – tutkija kertoo, mitä tapahtui. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/74-20052478>
- Kuronen, R. (04.11.2023b). Ruotsin pahimmat nuoret jengiriikolliset asuvat näiden aitojen sisällä – joukossa on Liam, 20, ja tämä on hänen tarinansa. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/74-20058066>
- Kuronen, R., & Helin, S. (28.09.2023). 18-vuotias ammuttiin, kun lapset pelasivat vieressä jalkapalloa – mistä Ruotsin käsiin räjähtänyt jengiväkivalta johtuu? Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/74-20050952>
- L 24.6.2010/633. Laki nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä. Ajantasainen lainsäädäntö.
 Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100633>
- L 19.12.1889/39. Rikoslaki. Ajantasainen lainsäädäntö.
 Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>
- Laajasalo, T., Aronen, E. T., Saukkonen, S., Salmi, V., Aaltonen, M., & Kivivuori, J. (2016). To tell or not to tell? Psychopathic traits and response integrity in youth delinquency surveys. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 26(2), 81–93.
<https://doi.org/10.1002/cbm.1940>
- Lakka, P. (22.10.2023). Länsinaapuria piinaavat terrorismi, rikollisjengit ja valuutan romahdus – kysimme presidenttiehdokailta, miten välttyään ”Ruotsin tieltä”. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/74-20056241>
- Lattu, E. (2016). Naisten tekemä väkivalta. [pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto]. Tampere University Press.
<https://trepo.tuni.fi/handle/10024/99101>
- Mankkinen, J. (2021). Suomessa keskustellaan nyt gangsta rapin väkivaltaisuudesta – genren nuoret tekijät eivät usko alkuunkaan, että musiikki tekisi kenestäkään rikollista. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/3-12152402>

- McGrath, J. (2021). Self-deception as a technique of neutralisation: An analysis of the subjective account of a white-collar criminal. *Crime, Law and Social Change*, 75(5), 415–432. <https://doi.org/10.1007/s10611-021-09933-6>
- Mielityinen, L., Kalliokoski, E., Hautamäki, S., & Hakala, V. (2022). Nuoret kostajina: Kosto-orientaation yhteys nuorten tekemään väkivaltarikollisuuteen. *Kriminologia*, 2(1), Article 1. <https://doi.org/10.54332/krim.120336>
- Moffitt, T., Caspi, A., Rutter, M., & Silva, P. (2001). Sex differences in antisocial behavior. Sex differences in antisocial behaviour: Conduct disorder, delinquency, and violence in the Dunedin longitudinal study. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511490057>
- MolyBros. (04.10.2023). ONKO NUORISO PILALLA? [video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=qAFG6WoVdH8>
- Morselli, C., Tremblay, P., & Mccarthy, B. (2006). Mentors and criminal achievement. *Criminology*, 44, 17–43. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2006.00041.x>
- Nuorisoriikollisuuskysely 2020 [sähköinen tietoaaineisto]. Versio 1.0 (2023-03-17). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3717>
- Oksanen, A., Hawdon, J., & Räsänen, P. (2014). Glamorizing rampage online: School shooting fan communities on YouTube. *Technology in Society*, 39, 55–67. <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2014.08.001>
- Paastela, K. (04.10.2022). Tällainen on Helsingin kaduilla kytevä roadman-ilmiö - Mertsä Tamminen, 33, näki itse miten jengiytyminen alkoi 2000-luvun Göteborgissa. Helsingin Uutiset. <https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/5384949>
- Pasanen, A. (03.11.2023). Kuukausiliite: Lukuja ei voi ohittaa: Tämä on totuus maahanmuuttajista Suomessa. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/kuukausiliite/art-2000009928963.html>
- Pelli, M., & Jäärni, C. (06.10.2023). Ylen tieto: Pahamaineinen katujengi Vuosaaresta on osa suurta huumevyyhtiä ja Dödspatrullenin rikoskumppani. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/74-20053715>
- Piacentini, M. G., Chatzidakis, A., & Banister, E. N. (2012). Making sense of drinking: The role of techniques of neutralisation and counter-neutralisation in negotiating alcohol consumption. *Sociology of Health & Illness*, 34(6), 841–857. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9566.2011.01432.x>
- Pietiläinen, J. (26.01.2022). Nuoret miehet ottavat yhä kovempaa painetta ulkonäöstään - ”Etenkin vatsan seutuun kiinnitetään huomiota”, myös roadman-ilmiö on tuttu Poikien talolla. Helsingin Uutiset. <https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/4454511>
- Puukka, P., & Nelskylä, L. (29.09.2023). Ruotsissa gangsta rapista on tullut jengielämästä kertovaa valtavirtaa - musiikki ei ole yksistään väkivallan syy, sanovat tutkijat. Yle Uutiset. <https://yle.fi/a/74-20052682>

- Raita-aho, S. (06.10.2023). Jengirikollisuus: Nämä neljä mittaria kertovat totuuden Suomen katujengitilanteesta. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009897523.html>
- Salmi, V. (2006) Sosiaalinen pääoma ja nuorisoriikollisuus. Teoksessa P. Honkatukia & J. Kivivuori. (toim.) Nuorisoriikollisuus: määrä, syyt ja kontrolli. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 221. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 66. Nuorisoasiain neuvottelukunta, julkaisuja 33. Hakapaino Oy. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/2867cc71-71ee-4f4e-bfac-7c7681c92cc6/content>
- Salmi, V., Kivivuori, J., & Aaltonen, M. (2015). Correlates of immigrant youth crime in Finland. *European Journal of Criminology*, 12(6), 681–699. <https://doi.org/10.1177/1477370815587768>
- Schoultz, I., & Flyghed, J. (2016). Doing business for a “higher loyalty”? How Swedish transnational corporations neutralise allegations of crime. *Crime, Law and Social Change*, 66(2), 183–198. <https://doi.org/10.1007/s10611-016-9619-5>
- Silfsten, J., & Peltomäki, P.-J. (26.03.2023). Poliisin mukaan nuorten rikollisen elämäntavan ihannointi näkyy kaduilla: ”Ei osata nähdä niitä rikosten kurjia puolia”. *mtvuutiset.fi*. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/poliisin-mukaan-nuorten-rikollisen-elamantavan-ihannointi-nakyy-kaduilla-ei-osata-nahda-niita-rikosten-kurjia-puolia/8661284>
- Sippola, J. (26.09.2023). Kolumi: Jengirikollisuuden varjoon jää toisenlainen Ruotsi-kuva, joka on yhtä lailla totta. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009878098.html>
- Sutherland, E. (1947). *Principles of criminology* (4.). J.B. Lippincott Company.
- Sykes, G., & Matza, D. (1957). Techniques of neutralization: A theory of Juvenile Delinquency. *American Sociological Review* 22(6).
- Ronan Bennett. (luoja). (2011-2023). *Top Boy*. [tv-sarja] Cowboy Films, Dreamcrew, SpringHill Entertainment.
- Welling, R. (25.04.2023). ”Roadmaneista on tietyllä tavalla tullut valtavirtaa” – Helsingin katuja hallitsee alamaailmassa syntynyt pukeutumistyyli. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/kaupunki/helsinki/art-2000009397092.html>
- Yle Mix. (12.10.2023). Kuka on roadman? Yle. <https://yle.triplet.io/uutiset/kuka-on-roadman>

